

**ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO
DLA INSTYTUCJI NADZOROWANYCH**

Mając na uwadze:

1) cele nadzoru, to jest zapewnienie:

- a) prawidłowego funkcjonowania rynku finansowego,*
- b) stabilności, bezpieczeństwa oraz przejrzystości rynku finansowego,*
- c) zaufania do rynku finansowego,*
- d) ochrony uczestników rynku finansowego,*
- e) bezpieczeństwa obrotu i przestrzegania reguł uczciwego obrotu,*
- f) bezpieczeństwa środków pieniężnych klientów;*

2) zadania Komisji Nadzoru Finansowego, polegające na podejmowaniu działań służących prawidłowemu funkcjonowaniu rynku finansowego oraz mających na celu rozwój rynku finansowego i jego konkurencyjność;

3) doświadczenia nadzorcze z zakresu nadzoru bankowego, emerytalnego, ubezpieczeniowego, nad rynkiem kapitałowym oraz spółdzielczymi kasami oszczędnościowo–kredytowymi;

przyjmujemy Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych.

Wprowadzenie

Zasady Ładu Korporacyjnego są zbiorem zasad określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych, w tym relację z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

Komisja Nadzoru Finansowego uznaje, że Zasady Ładu Korporacyjnego powinny zostać przyjęte przez instytucje nadzorowane, stając się istotnym dokumentem programowym w ich strategicznej polityce korporacyjnej oraz wpływać na kształtowanie właściwych zasad postępowania instytucji nadzorowanych.

Mając na uwadze, że podmioty nadzorowane przez Komisję Nadzoru Finansowego, jako instytucje zaufania publicznego powinny prowadzić działalność z zachowaniem najwyższej staranności, należy przykładać szczególną wagę do profesjonalizmu i etyki osób wchodzących w skład organów podmiotów nadzorowanych, a od ich udziałowców wymagać odpowiedzialnego i lojalnego postępowania. Z tego też względu w Zasadach Ładu Korporacyjnego wskazuje się na konieczność postawienia wysokich wymogów osobom, które wchodzi w skład wspomnianych organów oraz ukształtowania odpowiednich relacji z udziałowcami, podkreślając w szczególności konieczność odpowiedzialnego działania udziałowców w interesie instytucji nadzorowanej jednocześnie zalecając, aby wykonywanie uprawnień korporacyjnych w sytuacji konfliktu interesów odbywało się przy zachowaniu interesu instytucji nadzorowanej.

Dobre relacje instytucji nadzorowanej z klientami budują zaufanie nie tylko do samej instytucji, ale do całego rynku finansowego, stąd dbałość o klienta powinna być jednym z nadrzędnych celów instytucji nadzorowanych. Rzetelne informowanie klientów o oferowanej usłudze czy produkcie w sposób zrozumiały dla przeciętnego odbiorcy z uwzględnieniem ryzyka z nią związanego jest podstawowym obowiązkiem instytucji, który powinien być realizowany na etapie komunikacji marketingowej oraz nawiązywania stosunku prawnego i doboru odpowiedniej dla klienta usługi czy produktu finansowego. Przestrzegania tej zasady instytucje nadzorowane powinny wymagać od podmiotów współpracujących z nimi.

Wzmocnienie roli nadzoru wewnętrznego przyczynia się do zwiększenia efektywności i przejrzystości działania instytucji nadzorowanej oraz zachowania jej bezpieczeństwa.

Skuteczna realizacja przyjętych przez instytucję nadzorowaną celów strategicznych wymaga posiadania właściwej struktury organizacyjnej z odpowiednim systemem kontroli wewnętrznej, audytu i zarządzania ryzykiem.

Polityka wynagrodzeń, stanowiąc istotny element rozwoju i bezpieczeństwa funkcjonowania instytucji nadzorowanej, powinna być realizowana przez organ nadzorujący przy czynnym udziale organu stanowiącego.

Polityka informacyjna, powinna służyć budowie właściwych relacji, w szczególności poprzez ułatwianie dostępu do informacji zarówno klientom, jak i udziałowcom.

W system wykrywania nieprawidłowości lub stanów zagrażających bezpieczeństwu funkcjonowania instytucji nadzorowanej powinni być włączeni wszyscy pracownicy instytucji nadzorowanej.

Instytucja nadzorowana powinna wykazywać troskę o ochronę praw i rozwój pracowników budujących wartość i reputację instytucji finansowej.

Instytucje nadzorowane powinny dążyć do stosowania w jak najszerszym zakresie zasad określonych w Zasadach Ładu Korporacyjnego. Odstąpienie od stosowania określonych zasad w pełnym zakresie może nastąpić tylko, gdy ich kompleksowe wprowadzenie byłoby nadmiernie uciążliwe dla instytucji nadzorowanej.

Zasady określone Zasadami Ładu Korporacyjnego mogą być nieadekwatne do rodzaju i formy prowadzonej działalności przez niektóre podmioty działające na rynku finansowym stąd też zakresem ich stosowania nie są objęci:

- a) agenci transferowi;
- b) agenci firm inwestycyjnych;
- c) przedsiębiorstwa energetyczne prowadzące rachunki lub rejestry towarów giełdowych;
- d) agenci ubezpieczeniowi;
- e) brokerzy ubezpieczeniowi;
- f) dystrybutorzy jednostek uczestnictwa funduszy inwestycyjnych;
- g) pracodawcy prowadzący pracownicze programy emerytalne;
- h) zarządzający sekurytyzowanymi wierzytelnościami oraz
- i) podmioty będące osobami trzecimi, którym podmioty nadzorowane powierzyły wykonywanie niektórych czynności na podstawie zawartych umów, zgodnie z obowiązującymi je przepisami prawa.

Zasad określonych Zasadami Ładu Korporacyjnego nie stosuje się również do emitentów dokonujących ofert publicznych lub których papiery wartościowe są dopuszczone do obrotu na rynku regulowanym, a także do zagranicznych osób prawnych prowadzących działalność na podstawie właściwego zezwolenia.

Zasady określone w Zasadach Ładu Korporacyjnego nie naruszają praw i obowiązków wynikających z przepisów prawa.

Rozdział 1

Organizacja i struktura organizacyjna

§ 1.

1. Organizacja instytucji nadzorowanej powinna uwzględniać długoterminowe cele działalności tej instytucji.
2. Organizacja instytucji nadzorowanej powinna obejmować zarządzanie i sprawowanie kontroli, system sprawozdawczości wewnętrznej, przepływu i ochrony informacji oraz obiegu dokumentów.
3. Organizacja funkcjonowania instytucji nadzorowanej powinna być należycie uregulowana w regulacjach wewnętrznych.
4. Organizacja instytucji nadzorowanej powinna być odzwierciedlona w strukturze organizacyjnej.
5. Instytucja nadzorowana powinna zapewnić jawność swojej struktury organizacyjnej.
6. Struktura organizacyjna instytucji nadzorowanej powinna być uregulowana w statucie lub innych regulacjach wewnętrznych.

§ 2.

1. Instytucja nadzorowana powinna posiadać przejrzystą oraz adekwatną do skali i charakteru prowadzonej działalności oraz podejmowanego ryzyka strukturę organizacyjną, w której podległość służbowa, zadania oraz zakres obowiązków i odpowiedzialności są wyraźnie przypisane i odpowiednio podzielone. Struktura organizacyjna powinna obejmować i odzwierciedlać cały obszar działalności instytucji nadzorowanej wyraźnie wyodrębniając każdą kluczową funkcję w obrębie wykonywanych zadań. Dotyczy to zarówno podziału zadań jak i odpowiedzialności pomiędzy członków organu zarządzającego instytucji nadzorowanej, a także podziału zadań i odpowiedzialności pomiędzy komórki organizacyjne centrali, jednostki terenowe oraz poszczególne stanowiska.
2. Struktura organizacyjna powinna zostać tak określona, by nie zachodziły wątpliwości co do zakresu zadań i odpowiedzialności odpowiednich komórek organizacyjnych, jednostek terenowych i stanowisk, a zwłaszcza, by nie dochodziło do nakładania się na siebie obowiązków i odpowiedzialności komórek organizacyjnych, jednostek terenowych i stanowisk.

§ 3.

1. Instytucja nadzorowana powinna określić własne cele strategiczne uwzględniając charakter oraz skalę prowadzonej działalności.
2. Organizacja instytucji nadzorowanej powinna umożliwiać osiągnięcie zakładanych strategicznych celów z uwzględnieniem konieczności efektywnego monitorowania ryzyka występującego w jej działalności.
3. Organizacja instytucji nadzorowanej powinna umożliwiać niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań, w sytuacjach nagłych, gdy konieczne jest odstępnie lub nie jest możliwe realizowanie przyjętych celów strategicznych z powodu nieoczekiwanych zmian w otoczeniu gospodarczym lub prawnym instytucji nadzorowanej albo, gdy dalsza realizacja przyjętych celów może prowadzić do naruszenia norm określonych regulacjami dotyczącymi prowadzenia działalności przez daną instytucję nadzorowaną lub ustalonych zasad postępowania.
4. Organizacja instytucji nadzorowanej powinna zapewniać, że:
 - 1) wykonywanie zadań z zakresu działalności podmiotu jest powierzane osobom posiadającym niezbędną wiedzę i umiejętności, nad którymi nadzór sprawują osoby posiadające także odpowiednie doświadczenie,
 - 2) określając zakres powierzanych zadań bierze się pod uwagę możliwość właściwego i rzetelnego wykonania tych zadań na danym stanowisku,
 - 3) prawa pracowników są należycie chronione, a ich interesy należycie uwzględniane, w szczególności poprzez stosowanie przejrzystych i obiektywnych zasad zatrudniania i wynagradzania, oceny, a także nagradzania i awansu zawodowego.

§ 4.

1. Instytucja nadzorowana powinna uwzględniać wymogi wynikające z przepisów prawa oraz rekomendacji nadzorczych wydanych przez odpowiednie organy nadzoru, w szczególności przez KNF lub odpowiednio EBA (*European Banking Authority*), ESMA (*European Securities and Markets Authority*), EIOPA (*European Insurance and Occupational Pensions Authority*), a także zobowiązania składane w toku postępowań administracyjnych toczących się przed organem nadzoru oraz indywidualne zalecenia wydane przez organy nadzoru.

2. Tworząc strukturę organizacyjną lub dokonując w niej zmian należy zapewnić spójność, w szczególności ze statutem albo innym podstawowym aktem ustrojowym w sprawie utworzenia i funkcjonowania instytucji nadzorowanej oraz sposobu działania jej organów.
3. Powyższy wymóg odnoszący się do struktury organizacyjnej powinien być zachowany również w odniesieniu do innych dokumentów wewnętrznych związanych z organizacją i funkcjonowaniem poszczególnych komórek centrali, jednostek terenowych oraz stanowisk.
4. Pracownikom instytucji nadzorowanej należy zapewnić odpowiedni dostęp do informacji o strukturze organizacyjnej, zakresach uprawnień, obowiązkach i odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych.

§ 5.

1. W przypadku wprowadzenia w instytucji nadzorowanej anonimowego sposobu powiadamiania organu zarządzającego lub organu nadzorującego o nadużyciach w tejże instytucji nadzorowanej, powinna być zapewniona możliwość korzystania z tego narzędzia przez pracowników bez obawy negatywnych konsekwencji ze strony kierownictwa i innych pracowników instytucji nadzorowanej.
2. Organ zarządzający powinien przedstawiać organowi nadzorującemu raporty dotyczące powiadomień o poważnych nadużyciach.

§ 6.

Instytucja nadzorowana powinna sporządzić i stosować plany ciągłości działania mające na celu zapewnianie ciągłości działania i ograniczenia strat na wypadek poważnych zakłóceń w działalności podmiotu.

Rozdział 2

Relacja z udziałowcami instytucji nadzorowanej

§ 7.

1. Instytucja nadzorowana stanowi odrębny od udziałowców podmiot prawa.
2. Instytucja nadzorowana powinna działać w interesie wszystkich udziałowców z poszanowaniem interesu klientów.
3. Instytucja nadzorowana prowadząc działalność bierze pod uwagę wszystkich interesariuszy nie dopuszczając do naruszenia ich interesów, gdy nie są one sprzeczne z interesami instytucji nadzorowanej.

4. Instytucja nadzorowana powinna zapewnić udziałowcom równy i adekwatny dostęp do informacji, w szczególności w przypadku podejmowania decyzji przez organ stanowiący. Udzielając informacji udziałowcom należy zapewnić jej rzetelność oraz kompletność nie stosując przy tym preferencji w stosunku do wybranych udziałowców.
5. Instytucja nadzorowana, gdy jest to uzasadnione liczbą udziałowców, powinna dążyć do ułatwiania udziału wszystkim udziałowcom w zgromadzeniu organu stanowiącego instytucji nadzorowanej między innymi poprzez zapewnienie możliwości elektronicznego aktywnego udziału w posiedzeniach organu stanowiącego.

§ 8.

1. Udziałowcy instytucji nadzorowanej powinni współdziałać realizując cel oraz zapewniając bezpieczeństwo działania tej instytucji.
2. Udziałowcy mogą wpływać na funkcjonowanie instytucji nadzorowanej wyłącznie poprzez decyzje organu stanowiącego nie naruszając kompetencji pozostałych organów. Nieuprawnione wywieranie wpływu na organ zarządzający lub nadzorujący powinno zostać zgłoszone do Komisji Nadzoru Finansowego.
3. Udziałowcy w swych decyzjach powinni kierować się interesem instytucji nadzorowanej.
4. Zwołanie zgromadzenia organu stanowiącego w sytuacji, gdy wymaga tego dalsze prawidłowe funkcjonowanie instytucji nadzorowanej powinno następować niezwłocznie.
5. Udziałowcy powinni efektywnie korzystać z narzędzi nadzoru właścicielskiego, aby zapewnić prawidłowe funkcjonowanie organu zarządzającego i nadzorującego instytucji nadzorowanej. Organy tej instytucji powinny funkcjonować w taki sposób, by zapewniać rozdzielanie funkcji właścicielskich i zarządczych. Łączenie roli udziałowca z funkcją zarządczą wymaga ograniczenia jego roli i podmiotów z nim powiązanych w organie nadzorującym, tak, aby uniknąć obniżenia efektywności nadzoru wewnętrznego.
6. Powstające konflikty pomiędzy udziałowcami powinny być rozwiązywane niezwłocznie tak, by nie dochodziło do naruszania interesu instytucji nadzorowanej i jej klientów.

§ 9.

1. Udziałowcy nie mogą ingerować w sposób sprawowania zarządu, w tym prowadzenie spraw przez organ zarządzający instytucji nadzorowanej.
2. Wprowadzanie uprawnień osobistych lub innych szczególnych uprawnień dla udziałowców instytucji nadzorowanej powinno być uzasadnione i służyć realizacji istotnych celów działania instytucji nadzorowanej. Posiadanie takich uprawnień przez

udziałowców powinno być odzwierciedlone w statucie lub innym podstawowym akcie ustrojowym tej instytucji.

3. Uprawnienia udziałowców nie powinny być nadmierne, ani prowadzić do utrudnienia prawidłowego funkcjonowania organów instytucji nadzorowanej lub dyskryminacji pozostałych udziałowców.
4. Udziałowcy nie powinni wykorzystywać swojej pozycji do podejmowania decyzji prowadzących do przeniesienia aktywów z instytucji nadzorowanej do innych podmiotów lub do zawierania innych transakcji prowadzących do rozporządzenia przez instytucję nadzorowaną jej majątkiem na warunkach innych niż rynkowe, czy też z narażeniem bezpieczeństwa lub interesu instytucji nadzorowanej.

§ 10.

1. Przeprowadzenie transakcji z podmiotem powiązaniem powinno być uzasadnione interesem instytucji nadzorowanej i powinno być dokonane w sposób transparentny.
2. Transakcje z podmiotami powiązaniem, które w istotny sposób wpływają na sytuację finansową lub prawną instytucji nadzorowanej lub prowadzą do rozporządzenia znacznym majątkiem wymagają zasięgnięcia opinii organu nadzorującego. Jeśli niezależni członkowie organu nadzorującego zgłoszą zdanie odrębne, informację na ten temat zamieszcza się w uchwale organu nadzorującego wraz z przedstawieniem powodów, dla których zgłoszono zdanie odrębne.
3. W przypadku, gdy decyzję o transakcji z podmiotem powiązaniem podejmuje organ stanowiący wszyscy udziałowcy powinni posiadać równy dostęp do informacji niezbędnych dla oceny warunków, na jakich jest ona przeprowadzana oraz jej wpływu na sytuację instytucji nadzorowanej.

§ 11.

1. Udziałowcy powinni być odpowiedzialni za niezwłoczne dokapitalizowanie instytucji nadzorowanej w sytuacji, gdy jest to niezbędne do utrzymania kapitałów własnych instytucji nadzorowanej na poziomie wymaganym przez przepisy prawa lub regulacje nadzorcze, a także gdy wymaga tego bezpieczeństwo instytucji nadzorowanej.
2. Udziałowcy powinni być odpowiedzialni za niezwłoczne dostarczenie instytucji nadzorowanej wsparcia finansowego w sytuacji, gdy jest to niezbędne do utrzymania

płynności instytucji nadzorowanej na poziomie wymaganym przez przepisy prawa lub regulacje nadzorcze, a także gdy wymaga tego bezpieczeństwo instytucji nadzorowanej.

3. Decyzje w zakresie wypłaty dywidendy powinny być uzależnione od potrzeby utrzymania odpowiedniego poziomu kapitałów własnych oraz realizacji strategicznych celów instytucji nadzorowanej, a także powinny uwzględniać rekomendacje i indywidualne zalecenia wydane przez organy nadzoru.

Rozdział 3 **Organ zarządzający**

§ 12.

1. Organ zarządzający powinien mieć charakter kolegialny.
2. Członek organu zarządzającego powinien posiadać kompetencje do prowadzenia spraw instytucji nadzorowanej wynikające z:
 - 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej),
 - 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk).
3. Członek organu zarządzającego powinien posiadać umiejętności niezbędne do wykonywania powierzonych funkcji.
4. Członek organu zarządzającego powinien dawać rękojmię należytego wykonywania powierzonych mu obowiązków.
5. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków kolegialnego organu zarządzającego powinny dopełniać się w taki sposób, aby umożliwiać zapewnienie odpowiedniego poziomu kolegialnego zarządzania instytucją nadzorowaną.
6. W składzie organu zarządzającego należy zapewnić odpowiedni udział osób, które władają językiem polskim oraz wykazują się odpowiednim doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego niezbędnymi w zarządzaniu instytucją nadzorowaną na polskim rynku finansowym.

§ 13.

1. Organ zarządzający działając w interesie instytucji nadzorowanej powinien mieć na względzie określone przez przepisy prawa i regulacje nadzorcze cele działania oraz zasady prowadzenia działalności.
2. Organ zarządzający realizując przyjętą strategię działalności powinien kierować się bezpieczeństwem instytucji nadzorowanej.
3. Organ zarządzający powinien być jedynym uprawnionym i odpowiedzialnym za zarządzanie działalnością instytucji nadzorowanej.
4. Zarządzanie działalnością instytucji nadzorowanej obejmuje w szczególności funkcje prowadzenia spraw, planowania, organizowania, decydowania, kierowania oraz kontrolowania działalności instytucji.

§ 14.

1. W składzie organu zarządzającego powinna być wyodrębniona funkcja prezesa zarządu kierującego pracami tego organu.
2. Członkowie organu zarządzającego ponoszą kolegiąlną odpowiedzialność za decyzje zastrzeżone do kompetencji organu zarządzającego, niezależnie od wprowadzenia wewnętrznego podziału odpowiedzialności za poszczególne obszary działalności instytucji nadzorowanej pomiędzy członków organu zarządzającego lub delegowania określonych uprawnień na niższe szczeble kierownicze.
3. Wewnętrzny podział odpowiedzialności za poszczególne obszary działalności instytucji nadzorowanej pomiędzy członków organu zarządzającego powinien być dokonany w sposób przejrzysty i jednoznaczny oraz zostać odzwierciedlony w regulacjach wewnętrznych. Podział taki nie może prowadzić do nakładania się kompetencji członków organu zarządzającego lub wewnętrznych konfliktów interesów.

§ 15.

1. Właściwym jest, aby posiedzenia organu zarządzającego odbywały się w języku polskim. Osobom niewładającym językiem polskim powinna być zapewniona odpowiednia pomoc umożliwiająca im sprawne komunikowanie się pozwalające na należyte wykonywanie obowiązków wynikających z pełnionej funkcji.
2. Protokół oraz treść podejmowanych uchwał lub innych istotnych postanowień organu zarządzającego instytucji nadzorowanej powinny być sporządzane w języku polskim lub tłumaczone na język polski.

§ 16.

1. Pełnienie funkcji w organie zarządzającym powinno stanowić główny obszar aktywności zawodowej członka organu zarządzającego. Dodatkowa aktywność zawodowa członka organu zarządzającego nie może prowadzić do takiego zaangażowania czasu i nakładu pracy, aby negatywnie wpływać na właściwe wykonywanie pełnionej funkcji przez tę osobę w organie zarządzającym instytucji nadzorowanej.
2. W szczególności członek organu zarządzającego nie powinien być członkiem organów innych podmiotów, jeżeli czas poświęcony na wykonywanie funkcji w innych podmiotach uniemożliwia mu rzetelne wykonywanie obowiązków w instytucji nadzorowanej.
3. Członek organu zarządzającego powinien powstrzymać się od podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstawania konfliktu interesów lub wpływać negatywnie na jego reputację jako członka organu zarządzającego instytucji nadzorowanej.
4. Zasady ograniczania konfliktu interesów powinny być określone w odpowiedniej regulacji wewnętrznej określającej między innymi zasady identyfikacji, zarządzania oraz zapobiegania konfliktom interesów, a także zasady wyłączenia członka organu zarządzającego w przypadku zaistnienia konfliktu interesów lub możliwości jego zaistnienia.

§ 17.

W przypadku niepełnego składu organu zarządzającego instytucji nadzorowanej powinien on być niezwłocznie uzupełniony.

Rozdział 4 Organ nadzorujący

§ 18.

1. Członek organu nadzorującego powinien posiadać kompetencje do należytego wykonywania obowiązków nadzorowania instytucji nadzorowanej wynikające z:
 - 1) wiedzy (posiadanej z racji zdobytego wykształcenia, odbytych szkoleń, uzyskanych tytułów zawodowych oraz nabytej w inny sposób w toku kariery zawodowej),
 - 2) doświadczenia (nabytego w toku sprawowania określonych funkcji lub zajmowania określonych stanowisk),

- 3) umiejętności niezbędnych do wykonywania powierzonej funkcji.
2. Indywidualne kompetencje poszczególnych członków kolegiального organu nadzorującego powinny dopełniać się w taki sposób, aby umożliwiać zapewnienie odpowiedniego poziomu kolegiального sprawowania nadzoru nad wszystkimi obszarami działania instytucji nadzorowanej.
3. Członek organu nadzorującego powinien dawać rękojmię należytego wykonywania powierzonych mu obowiązków.
4. W składzie organu należy zapewnić odpowiedni udział osób, które władają językiem polskim oraz wykazują się odpowiednim doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego niezbędnymi w nadzorowaniu instytucji nadzorowanej na polskim rynku finansowym.

§ 19.

1. Organ nadzorujący sprawuje nadzór nad sprawami instytucji nadzorowanej w imieniu wszystkich udziałowców, kierując się przy wykonywaniu swoich zadań dbałością o prawidłowe i bezpieczne działanie instytucji nadzorowanej.
2. Organ nadzorujący powinien posiadać zdolność do wykonywania nadzoru bieżącego w zakresie realizacji przyjętych celów strategicznych lub istotnych zmian poziomu ryzyka lub materializacji istotnych ryzyk w działalności instytucji nadzorowanej, a także w zakresie sprawozdawczości finansowej, w tym wprowadzania istotnych zmian w polityce rachunkowości mających znaczący wpływ na treść informacji finansowej.
3. Organ nadzorujący oraz poszczególni jego członkowie przy wykonywaniu nadzoru kierują się obiektywną oceną i osądem.

§ 20.

1. Skład liczebny organu nadzorującego powinien być adekwatny do charakteru i skali prowadzonej przez instytucję nadzorowaną działalności.
2. W składzie organu nadzorującego powinna być wyodrębniona funkcja przewodniczącego, który kieruje pracami organu nadzorującego. Wybór przewodniczącego organu nadzorującego powinien być dokonywany w oparciu o doświadczenie oraz umiejętności kierowania takim organem przy uwzględnieniu kryterium niezależności.

§ 21.

1. W składzie organu nadzorującego instytucji nadzorowanej powinien być zapewniony odpowiedni udział członków niezależnych powoływanych spośród kandydatów wskazanych przez udziałowców mniejszościowych. Niezależność przejawia się przede wszystkim brakiem bezpośrednich i pośrednich powiązań z instytucją nadzorowaną, znaczącymi udziałowcami i podmiotami z nimi powiązanymi.
2. W szczególności niezależnością powinni cechować się członkowie komitetu audytu lub członkowie organu nadzorującego posiadający kompetencje z dziedziny rachunkowości lub rewizji finansowej.
3. Niezależni członkowie organu nadzorującego są uprawnieni do zgłaszania zdania odrębnego. Informację na ten temat zamieszcza się w uchwałach organu nadzorującego wraz z przedstawieniem powodów, dla których zgłoszono zdanie odrębne.
4. Komitet audytu lub organ nadzorujący w ramach monitorowania wykonywania czynności rewizji finansowej powinien ustalić warunki współpracy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych, w tym w zakresie proponowanego planu czynności.
5. Komitet audytu lub organ nadzorujący podczas przedstawiania wyników czynności rewizji finansowej przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych powinien wyrazić swoją opinię o sprawozdaniu finansowym, którego dotyczą czynności rewizji finansowej.
6. Proces współpracy komitetu audytu i organu nadzorującego z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych powinien zostać udokumentowany. Rozwiązanie umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych powinno zostać poddane ocenie organu nadzorującego, który przyczyny tego rozwiązania zamieści w corocznym raporcie zawierającym ocenę sprawozdań finansowych instytucji nadzorowanej.

§ 22.

1. Członek organu nadzorującego instytucji nadzorowanej powinien wykonywać swoją funkcję w sposób aktywny wykazując się niezbędnym poziomem zaangażowania w pracę organu nadzorującego.
2. Niezbędny poziom zaangażowania przejawia się w poświęcaniu odpowiednio dużo czasu na wykonywanie zadań organu nadzorującego.
3. Pozostała aktywność zawodowa członka organu nadzorującego nie może odbywać się z uszczerbkiem dla jakości i efektywności sprawowanego nadzoru.

4. Członek organu nadzorującego powinien powstrzymać się od podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstania konfliktu interesów lub w inny sposób wpływać negatywnie na jego reputację jako członka organu nadzorującego instytucji nadzorowanej.

§ 23.

1. Właściwym jest, aby posiedzenia organu nadzorującego odbywały się w języku polskim. Osobom niewładającym językiem polskim powinna być zapewniona odpowiednia pomoc umożliwiająca im sprawne komunikowanie się pozwalające na należyte wykonywanie obowiązków wynikających z pełnionej funkcji.
2. Protokół oraz treść podejmowanych uchwał lub innych istotnych postanowień organu nadzorującego instytucji nadzorowanej powinny być sporządzane w języku polskim lub tłumaczone na język polski.

§ 24.

1. Nadzór wykonywany przez organ nadzorujący powinien mieć charakter stały, a posiedzenia organu nadzorującego powinny się odbywać w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż co dwa miesiące.
2. W przypadku stwierdzenia, w toku wykonywania nadzoru nadużyć, wystąpienia poważnych błędów, w tym mających znaczący wpływ na treść informacji finansowej lub innych poważnych nieprawidłowości w funkcjonowaniu instytucji nadzorowanej organ nadzorujący powinien podjąć odpowiednie działania, w szczególności zażądać od organu zarządzającego wyjaśnień i zalecić mu wprowadzenie skutecznych rozwiązań przeciwdziałających wystąpieniu podobnych nieprawidłowości w przyszłości.
3. Organ nadzorujący, jeżeli jest to niezbędne dla sprawowania prawidłowego i efektywnego nadzoru, może zażądać od organu zarządzającego wystąpienia do wybranego podmiotu zewnętrznego w celu przeprowadzenia określonych analiz lub zasięgnięcia jego opinii w określonych sprawach.

§ 25.

W przypadku niepełnego składu organu nadzorującego instytucji nadzorowanej, powinien on być niezwłocznie uzupełniony.

§ 26.

Organ nadzorujący dokonuje regularnej oceny stosowania zasad wprowadzonych Zasadami Ładu Korporacyjnego.

Rozdział 5 Polityka wynagradzania

§ 27.

Instytucja nadzorowana powinna prowadzić przejrzystą politykę wynagradzania członków organu nadzorującego i organu zarządzającego, a także kluczowych menadżerów. Zasady wynagrodzeń powinny być określone odpowiednią regulacją wewnętrzną.

§ 28.

1. Wynagrodzenie członków organu nadzorującego powinno być adekwatne do pełnionej funkcji, a także adekwatne do skali działalności instytucji nadzorowanej. Członkowie organu nadzorującego powołani do pracy w komitetach, w tym w Komitecie Audytu, powinni być wynagradzani adekwatnie do dodatkowych zadań wykonywanych w ramach danego komitetu.
2. Wynagrodzenie członków organu nadzorującego powinno być ustalone przez organ stanowiący.
3. Zasady wynagradzania członków organu nadzorującego powinny być transparentne i zawarte w odpowiedniej regulacji wewnętrznej instytucji nadzorowanej.

§ 29.

1. Organ nadzorujący, uwzględniając decyzje organu stanowiącego, odpowiada za wprowadzenie regulacji wewnętrznej określającej zasady wynagradzania członków organu zarządzającego, w tym szczegółowe kryteria i warunki uzasadniające uzyskanie wynagrodzenia zmiennego (polityka wynagrodzeń).
2. Organ nadzorujący sprawuje nadzór nad wprowadzoną polityką wynagrodzeń w tym dokonuje weryfikacji spełnienia kryteriów i warunków uzasadniających uzyskanie wynagrodzenia zmiennego przed wypłatą całości lub części wynagrodzenia zmiennego.
3. W odniesieniu do kluczowych menadżerów odpowiedzialność za wprowadzenie odpowiedniej regulacji wewnętrznej i nadzór w tym obszarze ciąży na zarządzie.

4. Wynagrodzenie zmienne członków organu zarządzającego lub kluczowych menadżerów powinno być uzależnione w szczególności od obiektywnych kryteriów, jakości zarządzania instytucją nadzorowaną oraz uwzględniać długoterminowe aspekty działania i sposób realizacji celów strategicznych. Ustalając wynagrodzenie zmienne uwzględnia się programy motywacyjne oraz inne mechanizmy, z których wynikają świadczenia na rzecz ww. osób.
5. Polityka wynagrodzeń nie powinna stanowić zachęty do podejmowania nadmiernego ryzyka w działalności instytucji nadzorowanej.
6. Ustalając politykę wynagrodzeń należy uwzględnić sytuację finansową podmiotu.
7. Wynagrodzenie członka organu zarządzającego lub kluczowych menadżerów powinno być finansowane i wypłacane ze środków instytucji nadzorowanej oraz niezależne od wyników podmiotu dominującego instytucji nadzorowanej lub grupy, do której należy instytucja nadzorowana.
8. Organ nadzorujący przygotowuje i przedstawia organowi stanowiącemu raz w roku raport z oceny funkcjonowania polityki wynagrodzeń w instytucji nadzorowanej.
9. W przypadku stwierdzenia przez organ stanowiący, że polityka wynagrodzeń nie sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania instytucji nadzorowanej organ stanowiący może nakazać dokonanie odpowiednich zmian.

Rozdział 6

Polityka informacyjna

§ 30.

1. Instytucje nadzorowane powinny prowadzić przejrzystą politykę informacyjną, uwzględniającą potrzeby jej udziałowców oraz klientów opisaną na stronie internetowej tej instytucji.
2. Polityka informacyjna powinna być oparta na ułatwianiu dostępu do informacji, w szczególności publikowane przez instytucję nadzorowaną raporty zawierające informacje finansowe, gdy jest to uzasadnione liczbą udziałowców, powinny być interaktywne.
3. Instytucja nadzorowana powinna zapewniać udziałowcom równy dostęp do informacji.
4. Polityka informacyjna powinna określać w szczególności zasady i terminy udzielania odpowiedzi udziałowcom oraz klientom.

5. Polityka informacyjna powinna zapewnić ochronę informacji oraz uwzględniać odrębne regulacje związane z posiadaniem statusu spółki publicznej lub wynikające z przepisów szczególnych regulujących funkcjonowanie instytucji nadzorowanych.

Rozdział 7

Działalność promocyjna i relacje z klientami

§ 31.

1. Przekaz reklamowy dotyczący usługi lub produktu oferowanego przez instytucję nadzorowaną albo jej działalności – dalej jako „przedmiot reklamowany”, powinien być rzetelny, nie wprowadzać w błąd oraz cechować się poszanowaniem powszechnie obowiązujących przepisów prawa, zasad uczciwego obrotu oraz dobrych obyczajów.
2. Przekaz reklamowy powinien w sposób jasny wskazywać jakiego produktu lub usługi dotyczy.
3. Przekaz reklamowy nie może eksponować korzyści w taki sposób, który powodowałby umniejszenie znaczenia kosztów i ryzyk związanych z nabyciem produktu lub usługi.

§ 32.

Przekaz reklamowy nie powinien wprowadzać w błąd, ani stwarzać możliwości wprowadzenia w błąd, w szczególności co do:

- 1) charakteru prawnego przedmiotu reklamowanego, w tym praw i obowiązków klienta,
- 2) tożsamości podmiotu reklamującego,
- 3) istotnych cech przedmiotu reklamowanego,
- 4) korzyści, które można osiągnąć nabywając lub korzystając z przedmiotu reklamowanego oraz okresu, w którym powstają,
- 5) ponoszonych przez klienta całkowitych kosztów związanych z nabyciem lub korzystaniem z przedmiotu reklamowanego oraz okresu, którego te koszty dotyczą,
- 6) czasu, wartości i terytorialnej dostępności przedmiotu reklamowanego,
- 7) ryzyka związanego z nabyciem lub korzystaniem z przedmiotu reklamowanego.

§ 33.

Przy tworzeniu oraz publikacji przekazu reklamowego instytucja nadzorowana powinna w szczególności:

- 1) czuwać nad charakterem i konstrukcją przekazów reklamowych przygotowywanych i publikowanych w imieniu instytucji nadzorowanej lub na jej rzecz,
- 2) zapewnić odbiorcy możliwość swobodnego zapoznania się ze wszystkimi treściami składającymi się na przekaz, w szczególności ze wszelkiego rodzaju wskazaniemi i zastrzeżeniami stanowiącymi integralną część przekazu reklamowego,
- 3) zapewnić, aby rozwiązania graficzne zastosowane w przekazie reklamowym nie utrudniały odbiorcy zapoznania się z istotnymi informacjami przedmiotu reklamowanego w tym przekazie, w szczególności z informacjami wymaganymi przepisami prawa oraz rekomendacjami nadzorczymi,
- 4) podawać źródło prezentowanych informacji, jeżeli przekaz reklamowy odwołuje się do wyników sondaży, badań statystycznych, rankingów, ratingów lub innych danych.

§ 34.

Proces oferowania produktów lub usług finansowych powinien być prowadzony przez odpowiednio przygotowane osoby, w celu zapewnienia rzetelności przekazywanych klientom informacji oraz udzielania im zrozumiałych wyjaśnień.

§ 35.

1. Instytucje nadzorowane powinny dołożyć starań, aby oferowane produkty lub usługi finansowe były adekwatne do potrzeb klientów, do których są kierowane.
2. Na etapie przedstawiania charakteru i konstrukcji produktu lub usługi finansowej instytucje nadzorowane oraz podmioty z nimi współpracujące powinny zebrać niezbędne informacje o potencjalnym kliencie, umożliwiające dobór odpowiednich dla niego produktów lub usług, przy uwzględnieniu indywidualnej sytuacji klienta, w tym wiedzy i doświadczenia na rynku finansowym, sytuacji finansowej, pożądanego czasu trwania inwestycji oraz poziomu akceptacji ryzyka.

§ 36.

Instytucje nadzorowane oraz współpracujące z nimi podmioty powinny rzetelnie i w sposób przystępny dla przeciętnego odbiorcy informować o oferowanym produkcie lub

usłudze, w tym w szczególności o charakterze i konstrukcji tego produktu lub usługi, korzyściach oraz czynnikach warunkujących osiągnięcie ewentualnego zysku, a także o wszelkich ryzykach z nimi związanych, w tym o opłatach i kosztach (również związanych z wcześniejszą rezygnacją z produktu lub usługi).

§ 37.

1. Wszelkie niezbędne informacje dotyczące charakteru i konstrukcji produktu lub usługi finansowej, mające znaczenie dla podjęcia przez klienta decyzji, powinny być udostępniane klientom w taki sposób, aby w odpowiednim czasie przed zawarciem umowy mieli oni możliwość swobodnego zapoznania się z ich treścią.
2. Postanowienia umowy, w tym wzorce umowy oraz istotne informacje na temat umowy zamieszczone w innych dokumentach, powinny zostać przedstawione klientowi przez instytucje nadzorowane oraz podmioty z nimi współpracujące przed podjęciem przez niego decyzji co do zawarcia umowy.
3. Jeśli w ocenie klienta nie jest możliwe zapoznanie się z przedstawionymi dokumentami na miejscu instytucja nadzorowana powinna przekazać klientowi na koszt własny kopie odpowiednich dokumentów.
4. Wszelkie niejednoznaczne postanowienia umowy oraz wzorców powinny być interpretowane na korzyść klienta.

§ 38.

Instytucja nadzorowana powinna opracować i udostępnić klientom jasne i przejrzyste zasady rozpatrywania skarg i reklamacji.

§ 39.

Właściwe organy instytucji nadzorowanej powinny zapewnić utworzenie w podmiocie komórki właściwej do rozpatrywania skarg i reklamacji oraz podejmowania działań zaradczych zmierzających do ograniczenia sytuacji, powodujących ich występowanie w przyszłości.

§ 40.

Proces rozpatrywania skarg i reklamacji przez instytucję nadzorowaną powinien być przeprowadzony bezzwłocznie, a także cechować się rzetelnością, wnikliwością, obiektywizmem oraz poszanowaniem powszechnie obowiązujących przepisów prawa, zasad uczciwego obrotu i dobrych obyczajów.

§ 41.

Treść odpowiedzi na skargę lub reklamację powinna zawierać pełne i wyczerpujące uzasadnienie faktyczne i prawne, stosownie do zarzutów zamieszczonych w reklamacji.

§ 42.

Instytucja nadzorowana powinna dążyć do polubownego rozwiązywania sporów ze swoimi klientami szczególnie w drodze mediacji.

§ 43.

Instytucja nadzorowana dochodząc swoich roszczeń, w szczególności prowadząc działania windykacyjne wobec klientów, powinna działać profesjonalnie i dbać o reputację instytucji zaufania publicznego.

Rozdział 8

Kluczowe systemy i funkcje wewnętrzne

§ 44.

1. Instytucja nadzorowana powinna posiadać adekwatny i skuteczny system kontroli wewnętrznej mający na celu zapewnienie:
 - 1) prawidłowości procedur administracyjnych i księgowych, a także wiarygodnej sprawozdawczości finansowej oraz rzetelnego raportowania wewnętrznego i zewnętrznego,
 - 2) zgodności działania z przepisami prawa oraz rekomendacjami nadzorczymi, a także regulacjami wewnętrznymi, w tym dotyczącymi zarządzania ryzykiem.
2. Na proces zapewniania realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej powinna składać się: organizacja kontroli wewnętrznej, mechanizmy kontrolne, szacowanie nieosiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej, monitorowanie oraz informacja i komunikacja.
3. Instytucja nadzorowana powinna dokumentować proces zapewnienia realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej.

§ 45.

1. System kontroli wewnętrznej instytucji nadzorowanej powinien obejmować wszystkie poziomy w strukturze organizacyjnej instytucji nadzorowanej.
2. Organ zarządzający powinien opracować i wdrożyć adekwatny i skuteczny system kontroli wewnętrznej, a organ nadzorujący lub komitet audytu powinien dokonywać okresowej oceny adekwatności i skuteczności zarówno całości systemu kontroli wewnętrznej, jak i wybranych jego elementów.
3. Pracownikom instytucji nadzorowanej w ramach obowiązków służbowych należy przypisać odpowiednie zadania związane z zapewnianiem realizacji celów systemu kontroli wewnętrznej.

§ 46.

Instytucja nadzorowana powinna opracować i wdrożyć efektywną, niezależną funkcję zapewniania zgodności działania instytucji nadzorowanej z przepisami prawa oraz rekomendacjami nadzorczymi, a także regulacjami wewnętrznymi, w tym dotyczącymi zarządzania ryzykiem.

§ 47.

Instytucja nadzorowana powinna opracować i wdrożyć efektywną, niezależną funkcję audytu wewnętrznego mającą za zadanie regularne badanie adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, funkcji zapewnienia zgodności i systemu zarządzania ryzykiem.

§ 48.

1. W instytucji nadzorowanej funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność komórki do spraw audytu wewnętrznego lub do spraw zapewnienia zgodności.
2. Osoba kierująca komórką do spraw audytu wewnętrznego lub komórką do spraw zapewnienia zgodności ma zapewnioną możliwość bezpośredniego komunikowania się z organem zarządzającym oraz nadzorującym lub komitetem audytu, a także możliwość bezpośredniego i jednoczesnego raportowania do tych organów.
3. Osoba kierująca komórką do spraw audytu wewnętrznego lub komórką do spraw zapewnienia zgodności uczestniczy w posiedzeniach organu zarządzającego i organu nadzorującego lub komitetu audytu, jeżeli przedmiotem posiedzenia są zagadnienia

związane z systemem kontroli wewnętrznej, funkcją audytu wewnętrznego lub funkcją zapewnienia zgodności.

4. W instytucji nadzorowanej powoływanie i odwoływanie osoby kierującej komórką do spraw audytu wewnętrznego lub komórką do spraw zapewnienia zgodności odbywa się za zgodą organu nadzorującego lub komitetu audytu.

Rozdział 9

Zarządzanie ryzykiem

§ 49.

1. Instytucja nadzorowana powinna skutecznie zarządzać ryzykiem występującym w jej działalności, w szczególności poprzez opracowanie i wdrożenie adekwatnego i skutecznego systemu zarządzania ryzykiem.
2. Na proces zarządzania ryzykiem powinna składać się jego identyfikacja, pomiar, szacowanie, monitorowanie oraz stosowanie mechanizmów kontrolujących i ograniczających zidentyfikowany, zmierzony lub oszacowany poziom ryzyka.
3. System zarządzania ryzykiem powinien być zorganizowany adekwatnie do skali i charakteru prowadzonej działalności przy uwzględnieniu strategicznych celów instytucji nadzorowanej, w tym strategii odnośnie zarządzania ryzykiem oraz tolerancji na ryzyko określonej przez instytucję nadzorowaną.

§ 50.

1. Niezależnie od zadań przypisanych komórkom organizacyjnym instytucji nadzorowanej, i innym organom tej instytucji, odpowiedzialność za skuteczne zarządzanie ryzykiem powinien ponosić organ zarządzający.
2. Członkowie organu zarządzającego, uwzględniając skalę działalności nie powinni łączyć odpowiedzialności za zarządzanie danym ryzykiem z odpowiedzialnością za obszar działalności generujący to ryzyko.

§ 51.

Organ nadzorujący i komitet audytu powinien brać udział w ustalaniu strategii odnośnie zarządzania ryzykiem i tolerancji na ryzyko instytucji nadzorowanej oraz sprawować nadzór nad skutecznością zarządzania ryzykiem. W tym celu organ zarządzający powinien zapewnić otrzymywanie przez organ nadzorujący i komitet audytu regularnej i aktualnej informacji o

ryzyku zidentyfikowanym w aktualnej lub przyszłej działalności instytucji nadzorowanej, skali ryzyka oraz działaniach podejmowanych w ramach zarządzania tym ryzykiem, w tym także informacji bezpośrednio od komórki audytu wewnętrznego.

Rozdział 10

Wykonywanie uprawnień z aktywów nabytych na ryzyko klienta

§ 52.

Instytucja nadzorowana zarządzająca aktywami na ryzyko klienta powinna efektywnie zarządzać tymi aktywami tak, aby zapewnić niezbędną ochronę interesów klientów.

§ 53.

1. Instytucja nadzorowana powinna korzystać z dostępnych środków nadzoru korporacyjnego nad podmiotami - emitentami papierów wartościowych będących przedmiotem zarządzania, w szczególności, gdy poziom zaangażowania w papiery wartościowe jest znaczny lub wymaga tego ochrona interesów klienta.
2. Instytucja nadzorowana zarządzająca aktywami na ryzyko klienta powinna wprowadzić przejrzyste zasady współdziałania z innymi instytucjami finansowymi przy wykonywaniu nadzoru korporacyjnego nad podmiotami - emitentami papierów wartościowych będących przedmiotem zarządzania.
3. Instytucja nadzorowana zarządzająca aktywami na ryzyko klienta, tworzy i ujawnia klientom politykę stosowania środków nadzoru korporacyjnego, w tym procedury uczestniczenia i głosowania na zgromadzeniach organów stanowiących.

§ 54.

Instytucja nadzorowana zarządzająca aktywami na ryzyko klienta powinna w swojej działalności unikać sytuacji mogących powodować powstanie konfliktu interesów, a w przypadku zaistnienia konfliktu interesów powinna kierować się interesem klienta, zawiadamiając go o zaistniałym konflikcie interesów.

§ 55.

Instytucja nadzorowana zarządzająca aktywami na ryzyko klienta powinna wprowadzić przejrzyste zasady współdziałania z innymi instytucjami nadzorowanymi przy transakcjach przeprowadzanych na ryzyko klienta.

§ 56.

Instytucja nadzorowana dokonując nabycia aktywów na ryzyko klienta powinna działać w interesie klienta. Proces decyzyjny powinien być uzasadniony w świetle interesu klienta oraz powinien być należycie udokumentowany.